

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

11—

XXXIII

“Ανθρώποι πού περπατάτε καμπουριασμένοι είτε όλόρθοι, ρόδες σκληρές κι’ άλογα καλπαστά, φεγγο-
δάλα παιδάκια, ψυχές της λάσπης είτε του αϊθέρα,
και στοιχειά, και σās άκόμα στοιχειά, σās βλέπω σάν
κολώνες άνίκανες νά στηρίξετε τη μιá και μοναχή
ζωή. “Όλοι μαζί, μά κανένas χωριστά δέ μπορεί νά
ζήσει. Τό κοτσάνι λιγνό και τό λουλουδι βαρύ. “Ω, τί
βάρος. “Όλος é κόσμος μέσα στο κεφάλι και ζητάει νά
τιναχτεί, νά πάρει τη θέση του, νά ταιριαστεί με τá
τριγύρω, ν’ αστράψει και νά βροντήσει από ψηλά. Τί
γυρεύει é κόσμος μέσα σ’ ένα ανθρώπινο κεφάλι; “Όλοι
μαζί, κοντά όσο γιά νά περνάει ανάμεσά μας τό κύμα
των άρνήσεων—και τά στοιχειά όπου τ’ άταλε é θεός.
Μυστικοπάθα βράδυα, πού στά κλαδιά σας κελαϊδάει
é έρωτας, μακριά σταθείτε. “Όποιος μπορεί, αυτός άς
έρθει σέ σάς. “Η δημιουργία, διπλωμένη στην έκστασή
της, άς με ξεχάσει. Στο πνεύμα άς άπλωθεί γλήνη,
τά φώτα άς χαμηλώσουν και μιá φωνή μελιγρή άς με
έδηγήσει πρós τá αλώνιά μου.

XXXIV

Κάποιες ένθύμισες περνώντας τη ράντισαν με τρι-
αντάφυλλα. “Ετσι δέχτηκε τό δειλί, πού ήρθε νά τη
χαιρετίσει στον πύργο της. “Ετσι δέχτηκε και τη νύ-
χτα πού ήρθε νά της πει πώς σώθηκε é λύχνος της
ζωής. Και πήγε με τά τριαντάφυλλα, από κάποιες
ένθύμισες περνώντας.....

XXXV

Γνώρισα τη γυναίκα. “Εσκυφα στη λάμψη των
κατασταλαγμένων της διαμαντιών. Στάθηκα στο πά-
θος της κοντά και τόνωισα νά με λυώνει. Την πήρα
από τη μέση και κάναμε τό γύρο στά περιδόλια της
ρέμδας. Την άκουσα νά μου λέει με χαμηλή φωνή τά
λόγια του άμέτρητου θψους. Την είδα νά χαράζει με
τό χέρι της την καμπύλη μιáς ζωής, πού άρχή μόνο
έχει έδώ. Και ήταν ώραία, ή γυναίκα, ώραία. Φορούσε
για μάτια δυό μεγάλες λυπημένες πέτρες και για
χείλια δυό χλωμιασμένα, γυρτά ροδοπέταλα. “Όταν
καθίσαμε αποσταμένες, μου είπε: —Θά πεθάνω στά
σκοτεινά έπω; γεννήθηκα. Και μου φάνηκε πώς με
τη φωνή της μίλησαν τρεμουλιαστά όλες μαζί οι
ψυχούλες. “Ηταν βράδυ βαρύ. Οι τόποι φέγγανε άλ-
λόκοτα. Από την τεντωμένη χορδή της φύσης περ-
νούσαν άρμονίες μακρόσυρτες, σάν ψιχάλισμα. —“Θά
πεθάνω στά σκοτεινά έπω; γεννήθηκα» είπα μαζί της
και μιá άκούστηκε ή φωνή. “Εβδουε και τό τελευ-
ταίο άπτο. “Αρχισε νά τραδιέται ή γή, δίνοντας
τόπο στά κινούργια πλάσματα. “Αγκαλιστήκαμε
και φιληθήκαμε στόμα με στόμα, πνιγμένες στά δά-
κρυα. Και ήταν ώραία, ή γυναίκα πού γνώρισα, ώραία,
και τίποτε δέν έμοιαζε μ’ αυτήν στη γή.

XXXVI

—“Αχ! πάψτε πιά! είπε στά πουλιά πού κελαί-
δοσαν. Σηκώθηκε και πήγε σέ μιá κάμαρα πού δέν
έφτανε κανένas ήχος. “Ερριξε μπροστά τις πλεξίδες
της, άκούμπησε τό κεφάλι στά σφυγμένα χέρια,
έκλεισε τά μάτια. Είχε κοπεί τό ρεύμα του κόσμου
με κάθε της αίστηση. “Ετσι, έμοιαζε μπρούτζινη, σι-
δερόχυτη, πλήθινη, γρανιτένια, μόνο ανθρώπινη δέν
έμοιαζε. Πήγε στη βιβλιοθήκη κάτι νά πάρει, μά τά-
ξερε όλα. Οι φιλόσοφοι κι οι θεωρίες τους είχαν μεί-
νει πίσω της, καρδιάνι κουρασμένων κι άνήμπορων.
—“Ετσι λοιπόν;... Στύλωσε τά μάτια στη φλόγα
του λύχνου, πού χαμήλωνε λίγο-λίγο ψύχραιμα και
ήρωικά.

ΕΙΡΗΝΗ Α ΑΘΗΝΑΙΑ

ΤΟ ΔΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Μαζεμένα σέ βιβλίο καλοτυπωμένο, από 174 σελί-
δες, βγήκανε τις μέρες αυτές, όχτώ δηγήματα του κ.
Κωσταντίνου Χατζόπουλου: «Τάσω», «Στό σκο-
τάδι», «Ζωή», «‘Ο πύργος του ‘Αλιθέρη», «Τό σπίτι
του δασκάλου», «‘Η άδερφή», «‘Ο Μπαρμπαντώνης»,
και «Τό όνειρο της Κλάρας».

Τό δηγήμα στη νεοελληνική λογοτεχνία κρατιέται
από Ιστορία κ’ είναι δεμένο με κάποια παράδοση.
Σ’ αυτό μέσα φανερώθηκε πλατιά ή έρεξη κ’ ή όρμη
της νέας μας ζωής. Μ’ αυτό πασίσαμε νά γνωρίσουμε
την ψυχή του τόπου και των ανθρώπων του. “Απάνου
στη ζωγραφιά, την άληθινά δομένη, με τά πλούσια
χρώματά της τά ήθογραφικά, γυμνάστηκε ή νέα γε-
νιά νά καλλιεργήση τέχνη και νά μορφώση γλώσσα.
Μά και δώ, καθώς και σέ κάθε άλλο είδος καλλιτε-
χνικής έκδήλωσης, μās αντίσκοφε πάντα και πάντα
κάτι τό άπλαστο και τό άμορφο, κάτι τό άλύγιστο,
τό έαρύ και τάνήμερο, κάτι πού δέν είχε τη χάρη
και τη θεία εύλογία της απλότητας και της φυσικό-
τητας, μ’ όσο κι α δέν έλειπε πολλές φορές ή δύναμη
κ’ ή αίσταντικότητα, ή ψυχή και ή ειλκρίνεια του
τεχνίτη.

Φάνεται πώς τό ύστέρημα τούτο, γνώρισμα, μπορεί
νά πη κανείς, μιáς πρωτόγονης καλλιτεχνικής προσ-
πάθειας, άρχίζει τελευταία σιγά κι άγάλια νά σβύνη
και νά χάνεται από τά έργα κάποιων δημιουργών πού
λαμπρύνουν με την άφροσύνη τους τά νέα μας γράμ-
ματα. ‘Ο ίδιος é Κ. Χατζόπουλος στον «Πύργο του
άκροπίταμου», μ’ όλο τό βάθος και τό πλάτος της
τεχνικής του δεξιούνης, δέν μπόρεσε νά ξεφύγη όλό-
τετα από την κάποια άλυγισιά κι όμότητα στην
ουσία και στην άφήγησή. “Όμως στά έργα του τά
νέωτερα, στά κατοπινά του δηγήματα πού αποτελούν
τόν καινούριο του τόμο, ένας άέρας λιτότητας πνέει,
ένα βαθιόμυριο άρωμα μαγιάτικου δειλινού τά τρι-
γυρίζει, μιá ζέστα καλόδολου ρεαλισμού τά πλημ-
μυρά, κ’ ή ζωή μέσα τους τρέμει με πόνο και με λα-
χτάρα ενός ανθρώπου πού βλέπει τό γύρο του κόσμο
με μάτια πολιτισμένα, καλλιεργημένα, ικανά νά μα-